

כיצד מבעירים את אש האהבה?

Category: כי תשא, שמות

כיצד נוכל לחדש את ההתלהבות וההתרגשות הראשונית מדבר שאותו אנו עושים על בסיס קבוע?

אור של יראת כבוד

מידי מערכת בחירות אנו נוכחים לראות את ההצלחה שסוחף אחריו פוליטיקאי בעל כריזמה משובחת. בין אם מסכימים אתו או לא, אי אפשר להתכחש כשעומדים מול תופעה של אדם שיש לו כריזמה יוצאת מן הכלל.

אדם כריזמטי, בכלל לא משנה מה בפיו ומה הוא יגיד [?] אנשים רצים אחריו, והוא גם מצליח לאסוף כספים אדירים וכו'. הכול בזכות ה'קרינה' שבאה מפניו. וגם אלו שלא דווקא מעריכים את יתרונותיו של האיש, אבל כאשר הם רואים שאחרים מתלהבים [?] נסחפים גם הם בהתלהבות הכללית.

להבדיל אלף אלפי הבדלות אנו מוצאים דבר דומה בפרשת השבוע שלנו. בסוף הפרשה אנו קוראים שמשוה ירד עם הלוחות השניות מהר סיני ביום הכיפורים לאחר שהקב"ה מחל לישראל, ואז התורה מספרת לנו "כי קרן עור פני משה".

בפעם הזאת, כאשר הוא ירד מהר סיני פניו של משה האירו באור מיוחד ונעלה עד שכולם "יראו מגשת אליו" [?] הייתה להם כזאת יראת הכבוד ממשוה, שלא זו בלבד שלא העזו להתווכח אתו כמו במצרים, אלא אפילו פחדו להתקרב אליו!

התופעה הזאת של קרן אור על הפנים התחילה אצל משה רבנו, ומשה המשיך את זה לנביאים שבאו אחריו וגם לגדולי ישראל בדורות הבאים. אנו מוצאים בתלמוד הגדרה דומה על אחד מגדולי התנאים.

קצת לפני חורבן בית שני גר בסביבות ירושלים איש עשיר בשם הורקנוס שהיה אחד מעשירי התקופה. היו לו כמה בנים ולאחד מהם קראו אליעזר, כולם עבדו במשק של המשפחה, אליעזר [?] כמו שאר אחיו [?] לא למד בבית הספר ולא ידע כלום, אבל בכל זאת הוא מאד רצה ללמוד תורה. לבו נמשך לירושלים ששם היו הישיבות לתלמידי החכמים, אבל אביו בשום אופן לא הרשה לו לעזוב את הבית.

יום אחד, כשאליעזר הגיע לגיל 22 הוא פשוט ברח מבית אביו ועלה לירושלים. הוא הגיע לישיבתו של רבי יוחנן בן זכאי שהיה מנהיג הדור בתקופה ההיא, וריב"ז הבחין מיד בכישרונותיו הגדולים

וצירף אותו לשיבתו.

פעמים רבות רעב אליעזר ללחם, עד שפעם אחת רבי יוחנן בן זכאי הריח ריח רע שנודף מפיו ושאל אותו "אליעזר בני, כלום סעדת היום? שתק". קרא ריב"ז לבעל האכסניה של אליעזר והתעניין אצלו האם הוא אוכל אצלו. הלה השיב שהוא סבר שהוא אוכל בישיבה, ואילו בישיבה חשבו שהוא אוכל בבית, וכך הוא נשאר רעב באורח תדיר! מיד ריב"ז לקח את אליעזר תחת חסותו וטיפל בכל צרכיו.

לימים אמרו האחים של אליעזר לאביהם הורקנוס: "תראה, אנחנו עובדים פה ועוזרים לך בצרכי המשק ואילו אליעזר ברח מן הבית ולא משקיע כלום בעסק, אחרי מאה ועשרים שלך יבוא אליעזר ויתבע חלקו בירושה, זה לא הוגן!".

החליט הורקנוס אפוא שהוא מוציא את בנו זה מן הצוואה וכדי להבטיח שלצוואה אכן יהיה תוקף חוקי, הוא החליט לעלות לבית הדין החשוב בירושלים בראשותו של רבי יוחנן בן זכאי, ושם בפני בית הדין הוא יחתום על הצוואה שלבנו אליעזר אין כל חלק בה.

האירוע שהפך את ההחלטה

יום אחד נודע לריב"ז שהורקנוס הגיע לירושלים לשם המטרה הזאת. היה זה בערב שבת וריב"ז ארגן 'דינר' מפואר שאליו הוא הזמין את כל גדולי ועשירי ירושלים. הוא הודיע לסדרנים שכאשר יבוא הורקנוס דגן יושיבו אותו בשורה הראשונה בין שלושת האנשים העשירים ביותר בירושלים: כלבא שבוע, נקדימון בן גוריון, ובן ציצית הכסת.

מספר המדרש שהורקנוס "היה יושב ביניהם ומרתת", מרוב התרגשות על כך שזכה לשבת עם שועי עולם. אז קם ריב"ז וביקש מהתלמיד אליעזר שיאמר דרשה. בהתחלה אליעזר הצעיר סירב בענווה, אבל בסוף חזקה עליו בקשת רבו, וכאן המדרש מתאר: "והיה רבי אליעזר יושב ודורש, ופניו מאירות כאור החמה וקרנותיו יוצאות כקרנותיו של משה רבינו".

שוב אנו מוצאים כאן גדול בישראל שפניו מאירות כאור פניו של משה רבינו. ואז בא ריב"ז "ונשקו על ראשו ואמר אשריכם אברהם יצחק ויעקב שיצא זה מחלצים".

כשהורקנוס אביו ראה את המעמד האדיר הזה, הוא קם ואמר לפני כולם: "אני באתי לכאן כדי להעביר את בני אליעזר מנחלתי לנשל אותו מהצוואה לגמרי [אולם עכשיו אני נותן לו את כל רכושי גם את החלקים של אחיו]. אולם אליעזר סירב לקחת מהחלקים השייכים לאחיו (אבות דרבי נתן נוסח א, ו. נוסח ב, י"ג, תנחומא לך לך י); (שיחות לנוער ח"ו שבט תשל"ד).

מה בעצם התרחש פה? לאו דווקא שהורקנוס הבין לאשורה את כל הדרשה הארוכה של בנו אליעזר. סביר להניח שלא הבין, אבל כאשר הוא הבחין שכל עשירי ירושלים מעריכים זאת, ורבי יוחנן בן זכאי מחבק ומנשק את בנו, הרי בחוש העסקי הבריא שלו הוא הבין שאם זה טוב

עבורם זה בוודאי טוב גם בשבילם.

הוא נסחף אפוא בהתלהבות הגדולה של כולם והבין שהוא זכה לבן מיוחד מאוד, עד כדי כך שהוא שינה את דעתו לגמרי והבטיח לו את כל רכושו.

לפעמים אנשים שכבר מתפללים ומקיימים מצוות כמה שנים, מתלוננים שבהתחלה כאשר הכול היה חדש לחלוטין אז זה היה מתוך התלהבות יתירה, התפילה הייתה בכוונה וכל מצוה שהם היו עושים היה מתוך שמחה; ואילו היום "יבש המעיין" והכל נעשה כמו מכונה [?] "מצוות אנשים מלומדה".

הדבר דומה לזוג שמתחתן; בהתחלה בני הזוג מתלהבים אחד מהשני, אבל אחרי שחולפים כמה שנים ההתלהבות מתפוגגת לה. אולם קורה שלפעמים נוצרת הזדמנות שאחד מבני הזוג רואה איך אנשים אחרים מעריכים את בן זוגו ומעידים עליו כמה שהוא חכם ומוצלח, ובפרט אם הוא התעשר אז היא רואה כמה כולם מקפצים ומכרכרים סביבו [?] יש בתופעה הזאת כדי לעורר שוב את ההתלהבות של הימים הראשונים, שוב היא מרגישה כמה שפר חלקה ומזלה בכך שהוא בעלה [?]

לעורר את האהבה הישנה

על דרך זה ניתן לומר כי יהודי מתחתן עם התורה, בהתחלה ניכרת התלהבות והתקדמות, אבל ככל שהזמן עובר השגרה עושה את שלה, ואם-כן כיצד מבעירים חזרה את אש האהבה בין היהודי לתורה?

העצה הכי טובה היא להתעסק עם יהודים שלפי שעה הינם רחוקים מהיהדות יותר ממנו וכשהוא יבחין בהתלהבות שלהם ובחיות שלהם כאשר הם מתחילים לקיים מצוה שהם מעולם לא קיימו.

או אז יקרה לו מה שקרה בשעתו להורקנוס: זה יסחוף אותו כליל, ויזכיר לו כמה הוא בר-מזל בכך שנולד יהודי ושיש לו אפשרות לקיים מצוות, וזה יחזיר אותו להתלהבות של ימי הנישואין הראשונים בבחינת "חדש ימינו כקדם".